

หลักสำคัญการอุทธรณ์ ฎีกาในคดีแพ่ง คดีผู้บริโภค และคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

พิธีฐ ธรรมกุล *

๑) การอุทธรณ์ในคดีแพ่งและคดีผู้บริโภค

การอุทธรณ์คดีแพ่งสามัญ โดยหลักจะต้องห้ามมิให้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อเท็จจริงที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เว้นแต่ มีการรับรองโดยผู้พิพากษาที่พิจารณาคดี รวมถึงอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นผู้มีอำนาจตามพระธรรมนูญศาล ตาม วิ.พ ม.๒๒๔ วรรคหนึ่ง หรือเว้นแต่เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับอสังหาฯ สิทธิในครอบครัวและคดีไม่มีทุนทรัพย์ หรือคดีฟ้องขับไล่ที่มีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ไม่เกินเดือนละ ๔,๐๐๐ บาท ตามมาตรา ๒๒๔ วรรคสอง

ส่วนในการอุทธรณ์คดีผู้บริโภค ตามวิ.ผบ.มาตรา ๔๗ บัญญัติไว้โดยเฉพาะที่ต้องห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา เท่านั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภค(วิ.ผบ.ม.๔๘) แต่ไม่มีบทยกเว้นประเภทคดีหรือการฟ้องขับไล่เหมือนคดีแพ่งสามัญ และศาลชั้นต้นจะพิจารณาอนุญาตหรือรับรองเองไม่ได้ ซึ่งในคดีแพ่งและคดีผู้บริโภคต่างถือว่าคำพิพากษาชั้นศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด ตามวิ.พ มาตรา ๒๔๔/๑ และวิ.ผบ.มาตรา ๔๙ การอุทธรณ์ในคดีผู้บริโภคผู้อุทธรณ์ต้องทำคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงยื่นต่อศาลชั้นต้นที่มีหน้าที่ตรวจรับอุทธรณ์เช่นเดียวกับคดีแพ่งสามัญ ซึ่งผู้อุทธรณ์ยังคงมีหน้าที่ต้องนำเงินชำระค่าขึ้นศาลและค่าฤชาธรรมเนียมต่างๆตามกฎหมายและตามคำสั่งศาลชั้นต้นที่สั่งตาม วิ.แพ่งมาตรา ๒๒๙, ๑๖๑ และ๑๖๗ ประกอบ วิ.ผบ.มาตรา ๗ มาวางพร้อมอุทธรณ์ แต่กรณีนี้ ผู้อุทธรณ์ไม่ว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือคดีแพ่งย่อมมีหน้าที่ต้องเงินนำค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนตามที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่ง ซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งให้เสียแทนผู้ชนะต้องเป็นค่าธรรมเนียมที่เกิดขึ้นก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเท่านั้น เช่น

ค่านำส่งคำบังคับหลังศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วไม่เป็นค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนที่ต้องวาง (ฎีกา ๓๗๐๔/๒๕๖๒)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๐๔/๒๕๖๒ เงินค่าธรรมเนียมที่ผู้อุทธรณ์ต้องนำมาวางต่อศาลพร้อมกับอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๙ หมายถึงเฉพาะค่าธรรมเนียมตามที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้ในคำพิพากษาหรือคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดคดีของศาล ทารวมถึงค่าฤชาธรรมเนียมอื่นที่เกิดขึ้นภายหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้

ขาดคดีแล้ว ค่าใช้จ่ายในการส่งคำบังคับให้แก่จำเลยทั้งสองจึงหาใช้ค่าธรรมเนียมที่ต้องนำมาวางพร้อมกับอุทธรณ์
ไม่

ซึ่งกรณีนี้แม้แต่ผู้อุทธรณ์เป็นผู้บริโภค และแม้ตามมาตรา ๑๘ ของวิ.พ. จะกำหนดให้ถ้าผู้อุทธรณ์
เป็นผู้บริโภคหรือเป็นผู้ฟ้องคดีแทนผู้บริโภคมให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง รวมถึงค่าขึ้นศาลและค่า
นำส่งคำคู่ความต่างๆ แต่กรณีนี้มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่งตอนท้ายก็บัญญัติชัดว่า ค่าฤชาธรรมเนียมต่างๆ นั้น **ไม่รวม
ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด ตามวิ.พ มาตรา ๑๖๑ และ ๑๖๗** หมายถึง ถ้าศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชำระ
แทนตามวิ.พ มาตรา ๑๖๑, ๑๖๗ ดังกล่าว กรณีนี้คดีผู้บริโภคทั้งในชั้นอุทธรณ์และในชั้นฎีกาไม่ว่าเป็นผู้บริโภค
หรือไม่ ต้องนำมาวางพร้อมอุทธรณ์ ฎีกาด้วย เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล (๘๖๓๖/
๒๕๕๘)

๑.๑ ปวิพ. มาตรา ๒๒๔ เจื่อนไขการอุทธรณ์

ก. กรณีต้องห้ามอุทธรณ์

ประการแรก คือ ต้องเป็นการอุทธรณ์และโต้แย้งคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลชั้นต้นว่าไม่
ถูกต้องอย่างไร หากไม่ได้โต้แย้ง ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่รับอุทธรณ์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๖๘/๒๕๖๗ อุทธรณ์ไม่ว่าจะเป็นข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายจะต้อง
กล่าวไว้โดยชัดแจ้งถึงข้อโต้แย้งคำพิพากษาศาลชั้นต้นว่าไม่ถูกต้องอย่างไร ด้วยเหตุผลใด และที่ถูกต้องควรเป็น
อย่างไร ซึ่งจะเห็นประเด็นในการวินิจฉัยในชั้นอุทธรณ์ เมื่ออุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 เป็นการคัดลอกคำให้การของ
จำเลยทั้งสามมาเกือบทั้งสิ้น มิได้โต้แย้งคัดค้านคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้นไว้โดยชัดแจ้งดังกล่าว จึงเป็นอุทธรณ์ที่ไม่
ชอบด้วยกฎหมายอันจะพึงรับไว้พิจารณา ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 225 วรรคหนึ่ง ทั้งการที่ศาลอุทธรณ์จะดำเนิน
กระบวนการพิจารณาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 240 (2) นั้น อุทธรณ์ดังกล่าวต้องเป็นอุทธรณ์ที่ชอบด้วยกฎหมายเสียก่อน

ประการที่สอง คือ ถ้าเป็นการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ไม่
เกินห้าหมื่น คู่ความจะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้และการพิจารณาทุนทรัพย์ต้องเป็นข้อพิพาทในชั้นอุทธรณ์
ไม่รวมค่าเสียหายในอนาคต หมายถึง ในชั้นอุทธรณ์ต้องพิจารณาเฉพาะในชั้นอุทธรณ์หรือข้ออุทธรณ์ว่าโจทก์ผู้
อุทธรณ์ต้องการอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างมีทุนทรัพย์เท่าใด หรือพิจารณาคำสั่งของศาลสูง
เป็นสำคัญก่อนว่าที่สุดแล้วศาลอุทธรณ์ให้โจทก์ผู้อุทธรณ์ดำเนินการสิ่งใดและจะนำทุนทรัพย์ก่อนการอุทธรณ์มา
รวมไม่ได้ คือ ไม่นำทุนทรัพย์หลังวันฟ้อง (ฎีกา ๗๖๖/๒๕๓๘) และไม่นำค่าเสียหายที่ศาลชั้นต้นกำหนดให้ชำระใน
อนาคตหรือดอกเบี้ยในอนาคตมารวมคำนวณเป็นทุนทรัพย์ชั้นอุทธรณ์ (ฎีกา ๕๒๐๐/๒๕๖๖ ๑๐๖๗/๒๕๕๒
๔๗๑๙/๒๕๓๘ ๓๖๓/๒๕๓๙ และ ฎีกาที่ ๓๐๕๗ /๒๕๖๗, ๗๒๐๓/๒๕๖๐ ฯลฯ) ทั้งจะนำดอกเบี้ยนับแต่วันเกิด
เหตุถึงวันอุทธรณ์มารวมคำนวณเข้าเป็นทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์ด้วยไม่ได้และปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยว
ด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ (ฎีกา ๓๓๖๗/๒๕๓๘) และการพิจารณาทุน

ทรัพย์อาจเกิดจากการยอมรับของคู่ความที่ไม่ได้แย้งตามราคาที่ติดกันก็ได้ เมื่อคู่ความตกลงกันและยอมรับราคาที่ติดพิพาทในศาลชั้นต้นแล้ว ก็ต้องถือตามที่คู่ความตกลงยอมรับในศาลชั้นต้น (ฎีกา ๑๖๘๗/๒๕๖๘)

ข้อสังเกตดังกล่าวสรุปว่า ในการคิดทุนทรัพย์ชั้นอุทธรณ์ ชั้นฎีกาต้องคิดทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาตามทุนทรัพย์ที่พิพาทของคู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ ซึ่งอาจมีทุนทรัพย์ไม่เท่ากันของแต่ละฝ่าย และจะนำค่าเสียหายหรือดอกเบี้ยหรือค่าเสียหายในอนาคตหลังศาลล่างมีคำพิพากษา(ฎีกา ๕๒๐๐/๓๕๖๗ ๓๐๕๗/๒๕๖๗ฯ) และทุนทรัพย์ที่ไม่ได้วางกล่าวกันมาแล้วแต่ศาลชั้นต้น (ฎีกา ๓๓๖๗/๒๕๓๘ฯ) มาคำนวณไม่ได้ เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๑๓/๒๕๖๗ ...โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ยถึงวันฟ้องเป็นเงิน ๓,๕๔๐,๗๓๘ บาท ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ พิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันทำละเมิดวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ จนถึงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๔ และอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี นับแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๕ จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ รวมเป็นต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยถึงวันฟ้องเป็นเงิน ๑,๕๒๑,๕๗๕.๓๔ บาท โจทก์ฎีกาขอให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ตามฟ้อง ทุนทรัพย์ในชั้นฎีกาของโจทก์มีเพียง ๒,๐๑๙,๑๖๒.๖๖ บาท ต้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นฎีกา ๕๐,๓๘๓ บาท โจทก์เสียค่าขึ้นศาลชั้นฎีกามา ๖๗,๕๖๖ บาท ศาลฎีกาให้คืนค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาส่วนที่เกินเป็นเงิน ๒๗,๒๔๓ บาทแก่โจทก์ (๓,๕๔๐,๗๓๘ ลบ ๑,๕๒๑,๕๗๕.๓๔)

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๓๖๗/๒๕๓๘ ทุนทรัพย์ของคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ใน ปัญหาข้อเท็จจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๔ ให้คิดคำนวณทุนทรัพย์ในชั้นอุทธรณ์ มิใช่ทุนทรัพย์ที่วางกล่าวกันมาแล้วแต่ศาลชั้นต้น ทั้งจะนำดอกเบี้ยนับแต่วันเกิดเหตุถึงวันอุทธรณ์มารวมคำนวณเข้าด้วยไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๙๖๐/๒๕๕๑ ... โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดินและตึกแถวที่โจทก์ซื้อจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล เป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ต้องเสียค่าขึ้นศาล 200 บาท ตามตาราง 1 ข้อ (2) (ก) ท้าย ป.วิ.พ. การที่จำเลยให้การต่อสู้ว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดินและตึกแถวดังกล่าวยังเป็นของจำเลย เพราะการขายทอดตลาดไม่ชอบ และจำเลยได้ยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนการขายทอดตลาดไว้แล้ว ก็เพื่อประกอบข้อต่อสู้ของจำเลยที่ว่าโจทก์ยังไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่จำเลยเท่านั้น มิใช่เป็นเรื่องแย้งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันจะทำให้เป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้หรือเป็นคดีมีทุนทรัพย์ จึงไม่ชอบที่จะมีคำสั่งให้เรียกเก็บค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์จากจำเลยอย่างคดีมีทุนทรัพย์...

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๘๒๙/๒๕๓๘ โจทก์ทั้งสองฟ้องขอให้จำเลยที่ 1 โอนที่ดิน น.ส.3 เลขที่ 359 และให้จำเลยที่ 2 โอนที่ดิน น.ส.3 เลขที่ 517 คืนสู่กองมรดก จึงเป็นคดีมีทุนทรัพย์ตามราคาที่ดินทั้งสองแปลงระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นโจทก์ถอนฟ้องจำเลยที่ 1 เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง โจทก์ทั้งสองอุทธรณ์ขอให้จำเลยที่ 2 โอนที่ดิน น.ส.3 เลขที่ 517 คืนราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ จึงต้องถือตามราคาที่ดินแปลงนี้เท่านั้นและต้องถือตามจำนวนทุนทรัพย์ในขณะที่ฟ้องคดีต่อศาลชั้นต้นเมื่อมีราคา 40,000 บาท จึงต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง

การฟ้องขับไล่หรือขอบังคับให้จำเลยออกจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ โดยหลักไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง เว้นจำเลยต่อสู้กรรมสิทธิ์ว่าเป็นของจำเลยกรณีถือเป็นคดีมีทุนทรัพย์ ถ้ามีการเรียกค่าเสียหายหรือค่าเช่าเกินกว่าเดือนละ ๔,๐๐๐ บาท ก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ถ้าค่าเช่าหรือค่าเสียหายไม่เกิน ๔๐,๐๐ บาท ก็ต้องห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง แต่ถ้ามีการต่อสู้จำเลยต่อสู้ว่าเป็นที่สาธารณะประโยชน์ หรือต่อสู้ว่าที่ดินและบ้านเป็นสินสมรส(๘๒๓๙/๒๕๕๑)ไม่ถือว่าจำเลยต่อสู้กรรมสิทธิ์ ถือเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกา ๔๓/๒๕๖๗ ๑๘๖๔/๒๕๕๓)

กรณีถ้าเป็นคดีที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์อยู่ที่ศาลชั้นต้นแล้ว เช่นการฟ้องเปิดทางจำเป็นเป็นคดีไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แม้มีการบังคับให้ค่าทดแทนกรณีให้เปิดทางจำเป็นในชั้นอุทธรณ์ตาม ปพพ.ม ๑๓๔๙ นับแต่วันที่โจทก์ใช้ทางจำเป็น ก็เป็นค่าเสียหายในอนาคตไม่อาจคำนวณเป็นทุนทรัพย์ชั้นอุทธรณ์ได้ แม้ในชั้นอุทธรณ์จะมีประเด็นเฉพาะเรื่องค่าทดแทนเท่าใดก็ไม่ทำให้คดีไม่มีทุนทรัพย์หรือคดีปลดเปลื้องทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้กลายเป็นคดีมีทุนทรัพย์ จึงไม่ต้องห้ามอุทธรณ์(ฎีกา ๑๔๖๘/๒๕๖๕)

ตัวอย่าง คำพิพากษาฎีกาที่สำคัญ มาตรา ๒๒๔

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๘๗/๒๕๖๘ ตามคำร้องขอของผู้ร้องและคำคัดค้านของผู้คัดค้านมิได้กล่าวถึงราคาที่ดินพิพาทว่ามีเท่าใด เมื่อเจ้าพนักงานที่ดินรังวัดและทำแผนที่พิพาทพร้อมประเมินราคาที่ดินตามคำสั่งศาลชั้นต้นว่า ที่ดินพิพาทเนื้อที่ ๑ งาน ๒๕ ๓ ตารางวา มีราคาประเมินตารางวาละ ๔๕๐ บาท ไม่มีคู่ความฝ่ายใดแถลงต่อศาลชั้นต้นโดยให้ถือเอาราคาประเมินที่ดินซึ่งกรมธนารักษ์ประเมินไว้มาเป็นราคาที่ดินพิพาทด้วย ทั้งคู่ความร่วมมือกันแถลงต่อศาลชั้นต้นว่าทุนทรัพย์ในคดีมีจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท และผู้ร้องได้เสียค่าขึ้นศาลเพิ่มครบถ้วนในจำนวนทุนทรัพย์ ๕๐,๐๐๐ บาท ตามคำสั่งศาลชั้นต้นแล้ว ดังนี้ ต้องถือว่าราคาที่ดินพิพาทหรือจำนวนทุนทรัพย์ของทรัพย์สินที่พิพาทกันในคดีมีจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท มิใช่ ๕๖,๓๘๕ บาท ตามราคาประเมินที่ดินผู้คัดค้านยกขึ้นอ้างใหม่ในอุทธรณ์และฎีกา

การอุทธรณ์ของผู้คัดค้านโต้เถียงข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นฟังว่ามีการซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างผู้ร้องและ ท. จริง จากนั้นผู้ร้องครอบครองที่ดินพิพาทโดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของติดต่อกันเป็นเวลากว่าสิบปี ผู้ร้องได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ เป็นอุทธรณ์ข้อเท็จจริงในคดีที่ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งต้องห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๓/๒๕๖๗ โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและบริวารออกไปจากที่ดินของโจทก์ ห้ามเกี่ยวข้องและให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหาย ๕๐,๐๐๐ บาท กับค่าขาดประโยชน์เดือนละ ๑,๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๗,๕๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี จนกว่าจำเลยจะชำระเสร็จและให้จำเลยชำระค่าขาดประโยชน์เดือนละ ๑,๕๐๐ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจำเลยและบริวารจะขนย้าย

ทรัพย์สินออกจากที่ดินของโจทก์ จำเลยให้การว่า ที่ดินพิพาทมิใช่ของโจทก์แต่เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ ถัดไม่ได้ว่าจำเลยต่อสู้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทคดีของโจทก์จึงเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์

จำเลยอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้จำเลยรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างขนย้ายทรัพย์สินและบริวารออกจากที่ดินพิพาทห้ามจำเลยและบริวารเกี่ยวข้องกับที่ดิน ให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหาย เป็นเงิน ๑๗,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันฟ้องจนกว่าจำเลยจะชำระเสร็จแก่โจทก์ และให้จำเลยชำระค่าเสียหายอันเป็นค่าขาดประโยชน์จากการใช้ที่ดินพิพาทในอัตราเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจำเลยและบริวารจะย้ายรื้อถอนบ้านออกจากที่ดินพิพาท ถือว่าเป็นคดีฟ้องขับไล่บุคคลใด ๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ในขณะยื่นคำฟ้องไม่เกินเดือนละ ๔,๐๐๐ บาท ซึ่งห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง และในส่วนที่โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหาย แม้เป็นคดีมีทุนทรัพย์ แต่ค่าเสียหายตามที่ศาลชั้นต้นกำหนดให้จำเลยชำระแก่โจทก์จนถึงวันฟ้องเป็นเงินเพียง ๑๗,๐๐๐ บาท จำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ในส่วนนี้เป็นเงินไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่งเช่นกัน

การอุทธรณ์แบบไม่มีทุนทรัพย์ ก็ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๔๖/๒๕๖๗ โจทก์ทั้งสองอุทธรณ์ขอให้พิกถอนสัญญาจำนองระหว่างจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๒ โดยมีได้มีคำขอให้ที่ดินพิพาทกลับมาเป็นทรัพย์สินมรดกของ พ. และศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยฎีกาของ โจทก์ทั้งสองที่มีคำขอให้ที่ดินพิพาทกลับมาเป็นทรัพย์สินมรดกของ พ. เช่นนี้ คดีในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาของโจทก์ทั้งสองมีเฉพาะคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาการเงินได้ ต้องเสียศาลชั้นศาลละ ๒๐๐ บาท ตามตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ข้อ ๒ (ก)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๕๒/๒๕๖๗ โจทก์ทั้งสามฟ้องขอให้จำเลยทั้งสองเปิดทางพิพาทเป็นทางภาระจำยอมสำหรับที่ดินของโจทก์ทั้งสามแต่ละรายเท่านั้น เป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาการเงินได้ ต้องเสียค่าขึ้นศาลคนละ ๒๐๐ บาท ตามตาราง ๑ ๒ (ก) ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลอนาคตคนละ ๑๐๐ บาท

การเสียค่าขึ้นศาลในอนาคต ต้องมีคำขออนับถัดจากวันฟ้องเท่านั้น ถ้ามีคำขอนับแต่ผิดนัดต่อไปจนชำระเสร็จ แม้รวมหลังวันฟ้องก็ต้องเสียค่าขึ้นศาลในอนาคต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๑๑/๒๕๖๗ คำฟ้องของโจทก์มีคำขอให้ชำระดอกเบี้ยจนถึงวันฟ้องแม้โจทก์มีคำขอให้ชำระดอกเบี้ยนับแต่วันฟ้องฟ้องด้วยก็ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลในอนาคต ตามตาราง ๑ (๔) ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔๔/๒๕๖๗ ตามคำฟ้องโจทก์ขอให้บังคับจำเลยชำระ ๔๙๖,๘๘๔ บาท (ก่อนฟ้อง) พร้อมดอกเบี้ย ให้จำเลยขนย้ายทรัพย์สินและบริวารและส่งมอบการครอบครองพื้นที่ดินโจทก์ และให้ชดใช้ค่าเสียหายต่อไปอีกเดือนละ ๕๘,๔๔๒.๔๙ บาท นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจำเลยจะขนย้ายทรัพย์สินและบริหาร

ออกจากพื้นที่พิพาท ดังนี้ไม่จำเป็นต้องเสียค่าขึ้นศาลในอนาคต ๑๐๐ บาท ตามตาราง ๑ (๔) ทำยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หรือ การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาเฉพาะให้ย้อนสำนวนให้ศาลชั้นพิจารณาพิพากษาใหม่ตามรูปคดี ถือเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๗๐๓/๒๕๖๗ โจทก์อุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น โดยชำระค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์มาตามทุนทรัพย์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ วินิจฉัยว่าจำเลยทั้งสองต้องต่อผูกพันรับผิดชอบตามสัญญาแล้วมิได้วินิจฉัยประเด็นอื่นต่อไป แต่ย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาและวินิจฉัยใหม่ตามรูปคดี เช่นนี้ชอบที่จะเรียกค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์อย่างคดีที่มีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้เพียง ๒๐๐ บาท

ข. กรณีไม่ต้องห้ามอุทธรณ์

ประการแรก -เป็นปัญหาข้อกฎหมาย เป็นคดีเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือคดีไม่มีทุนทรัพย์ (ฎีกา ๑๔๖๘/๒๕๖๕)

-เป็นคดีเกี่ยวสิทธิแห่งสภาพบุคคล สิทธิในครอบครัว

- เป็นคดีฟ้องขับไล่ ที่มีค่าเช่าหรือค่าเสียหายเดือนละเกิน ๔,๐๐๐ บาท

ประการที่สอง แม้ต้องห้ามอุทธรณ์ แต่ถ้าผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณา(อาจมีหลายคน และอาจส่งไปให้แต่ละคนที่ย้ายรับรองต่อกัน) หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น(แพ่ง แพ่งใต้ฯ)หรือ อธิบดีผู้พิพากษาศาลตามพระธรรมนูญศาลฯทำความเห็นแย้งหรือรับรอง ก็อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

๑.๒ ปวิพ. มาตรา ๒๒๙ วิธีการจัดทำอุทธรณ์

ประการแรก ต้องวางค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ เว้นแต่เป็นการอุทธรณ์แบบคดีไม่มีทุนทรัพย์ ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๔๓/๒๕๕๑ ...โจทก์อุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาบังคับตามฟ้องและเสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์อย่างคดีมีทุนทรัพย์ เมื่อศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า คดีโจทก์ไม่ขาดอายุความแล้ว มิได้วินิจฉัยประเด็นอื่นต่อไป แต่ย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นวินิจฉัยแล้วพิพากษาใหม่ โจทก์ชอบที่จะเสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์อย่างคดีไม่มีทุนทรัพย์เป็นเงิน 200 บาท แต่เมื่อศาลอุทธรณ์สั่งเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับศาลฎีกามีอำนาจสั่งคืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ส่วนที่เกิน 200 บาท แก่โจทก์ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๔๖/๒๕๖๗ โจทก์อุทธรณ์ขอให้เพิกถอนสัญญาจำนอง โดยมีได้ขอให้ที่ดินพิพาทกลับมาเป็นทรัพย์มรดก เป็นคดีปลดเปลื้องทุกข์อันมีอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ...

อนึ่ง ค่าขึ้นศาลที่ต้องเสียและที่ต้องวาง รวมค่าขึ้นศาลในอนาคต ๒๐๐ บาทด้วย แต่ค่าขึ้นศาลในอนาคต หมายถึงดอกเบี้ยหรือค่าเสียหายนับแต่วันฟ้องเท่านั้น แต่ถ้าโจทก์ขอให้คิดดอกเบี้ยนับแต่วันละเมิดหรือผิดสัญญาถึงวันฟ้องถือว่าไม่ใช่ค่าเสียหายในอนาคตแม้มีคำขอต่อไปอีกว่าให้ชำระค่าเสียหายนับแต่วันฟ้องด้วย หรือโจทก์อุทธรณ์ปัญหาเฉพาะข้อกฎหมายเรื่องความรับผิดของจำเลยผู้ค้ำประกัน กรณีนี้โจทก์ผู้อุทธรณ์ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล ๒๐๐ บาท ในอนาคต เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๕๒๗/๒๕๖๗ ...โจทก์อุทธรณ์และฎีกาเฉพาะแต่ในปัญหาเรื่องความรับผิดของจำเลยที่ 2 ผู้ค้ำประกัน คดีในชั้นอุทธรณ์และฎีกา จึงเป็นคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาส่งได้ ต้องเสียค่าขึ้นศาล 200 บาท และไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลอนาคต แต่โจทก์เสียค่าขึ้นศาลมาตามทฤษฎีและค่าขึ้นศาลอนาคตตามด้วย จึงต้องคืนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาส่วนที่เกิน 200 บาท ให้แก่โจทก์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๐๑๑ /๒๕๖๗ คำฟ้องของโจทก์มีคำขอให้ชำระดอกเบี้ยจนถึงวันฟ้อง แม้โจทก์ขอให้ชำระดอกเบี้ยนับแต่วันฟ้องด้วยก็ต้องเสียค่าขึ้นศาลในอนาคต ตามตาราง ๑ (๔) ท้ายปวิพ.

กรณีหากผู้อุทธรณ์ไม่วางค่าขึ้นศาล ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจตรวจรับอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๓๒ และมาตรา ๑๘ สั่งให้แก้ไขได้ อย่างไรก็ดีกรณีนี้ ถ้าศาลชั้นต้นไม่สั่งให้แก้ไข เป็นเรื่องระหว่างผู้อุทธรณ์ของศาล คู่ความอีกฝ่ายไม่อาจโต้แย้ง และคู่ความอีกฝ่ายอุทธรณ์ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกา ๒๓๑๔/๒๕๖๗ โจทก์เสียค่าขึ้นศาลถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องของโจทก์กับศาล ถ้าโจทก์เสียค่าขึ้นศาลไม่ครบ ศาลสั่งให้เสียให้ครบได้ ถ้าศาลไม่สั่งให้เสียเพิ่มและไม่มีคำสั่งอื่นใด คำฟ้องของโจทก์ก็ไม่เสียไป จำเลยย่อมไม่มีสิทธิอุทธรณ์ ถือว่าศาลอุทธรณ์วินิจฉัยอุทธรณ์อุทธรณ์ในปัญหานี้ของจำเลยชอบแล้ว หาใช่ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยไม่

ประการที่สอง ผู้อุทธรณ์ต้องวางเงินค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนในชั้นอุทธรณ์ (กรณีศาลชั้นต้นสั่งให้ผู้แพ้คดีชำระแทนผู้ชนะคดีตาม ปวิพ มาตรา ๑๖๗) กรณีนี้ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่วางค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทน ศาลชั้นต้นมีอำนาจสั่งไม่รับอุทธรณ์ได้ทันที (ฎีกา ๑๒๑๓๒/๒๕๕๘ฯ) ไม่ต้องให้แก้ไขก่อนเหมือนค่าขึ้นศาลเพราะเป็นหน้าที่ของผู้อุทธรณ์ และกรณีนี้ผู้อุทธรณ์มีหน้าที่วางค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนทุกกรณีที่มีการอุทธรณ์ที่มีผลให้คำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่ให้บังคับชำระหนี้แก่โจทก์เป็นอันเพิกถอนไปทุกกรณี หรือมีผลกระทบต่อคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีของศาลชั้นต้นเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขอพิจารณาคดีใหม่ (มาตรา ๑๙๙ เบญจ ว ๔) ขอเพิกถอนบรรณพิจารณาที่ผิดระเบียบ(๑๔๗๓/๒๕๖๓ ๖๕๘๒/๒๕๕๘ ๑๐๑๑๕/๒๕๕๘ ๑๒๑๓๒/๒๕๕๘ ๑๓๙๐/๒๕๕๓ ฯลฯ) แต่ถ้าผู้อุทธรณ์มีเจตนาเพียงให้ศาลที่มีคำสั่งไม่รับคำขอใดๆ หรือคำขอพิจารณาคดีใหม่ให้รับคำขอเท่านั้น เช่น จำเลยขอให้เพิกถอนการส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องใหม่ เมื่อศาลชั้นต้นยกคำร้อง การที่จำเลยอุทธรณ์เพียงให้ศาลอุทธรณ์รับคำขอพิจารณาคดีใหม่เท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อคำพิพากษาของศาลชั้นต้น กรณีนี้ไม่ต้องวางค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทน (ฎีกา ๕๙๐๕/๒๕๕๑) หรือจำเลยขอพิจารณาคดีใหม่ ศาลชั้นต้นเห็นว่ายื่นพันกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ยกคำร้อง การอุทธรณ์กรณีนี้เพียงให้ศาลชั้นต้นรับคำร้องพิจารณาคดีใหม่เท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อคำพิพากษาศาลชั้นต้น ไม่ต้องวางค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทน (ฎีกา ๔๗๘๙/๒๕๕๓)

ข้อสังเกต แม้ผู้อุทธรณ์มีหน้าที่วางค่าอุทธรณ์เนียมใช้แทนการอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ตามมาตรา ๑๙๙ เบื้อง แต่ผู้อุทธรณ์ไม่วางค่าอุทธรณ์เนียมใช้แทนพร้อมอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๙ และศาลชั้นต้นกลับสั่งรับอุทธรณ์ กรณีนี้ถือว่าเป็นการผิดหลงของศาลชั้นต้น เมื่อความปรากฏต่อศาลฎีกา ศาลฎีกาสั่งให้ผู้อุทธรณ์แก้ไขและวางค่าอุทธรณ์เนียมใช้แทนได้ (ฎีกา ๓๗๓๗ /๒๕๖๗)

๑.๓ ปวิพ.มาตรา ๒๓๔ และ ๒๓๖ การอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์

ปวิพ มาตรา ๒๓๔ การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์ก็มีหน้าที่วางค่าอุทธรณ์เนียมใช้แทนเช่นกัน และเมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ในทุกกรณี ถือว่าคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๔๖/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2548 จำเลยยื่นอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ เนื่องจากยื่นเกินกำหนดที่ศาลอนุญาต คือวันที่ 19 ธันวาคม 2548 จำเลยอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นสั่งให้จำเลยนำเงินค่าอุทธรณ์เนียมทั้งปวงมาวางศาลและนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาตาม ป.วิ.พ. มาตรา 234 ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ที่มีคำสั่ง วันที่ 23 ธันวาคม 2548 จำเลยอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวและให้รับอุทธรณ์คำสั่งของจำเลย โดยไม่ต้องนำเงินค่าอุทธรณ์เนียมทั้งปวงมาวางศาลและไม่ต้องนำเงินมาชำระตามคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งว่าจำเลยมีได้นำเงินมาชำระตามตามคำพิพากษาหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลชั้นต้นภายในเวลาที่กำหนด อันเป็นการไม่ปฏิบัติตาม ป.วิ.พ. มาตรา 234 คำร้องอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้ยกคำร้อง และเมื่อศาลยกคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยแล้ว กรณีจึงไม่ต้องสั่งอุทธรณ์คำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลยฉบับลงวันที่ 23 ธันวาคม 2548 อีก ดังนั้นจึงมีผลเป็นการที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น คำสั่งของศาลอุทธรณ์ย่อมเป็นที่สุดตาม ป.วิ.พ. มาตรา 236 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๕๘๒/๒๕๕๓ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องของจำเลยที่ 2 ที่ขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ จำเลยที่ 2 จะต้องยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งดังกล่าวภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันทราบคำสั่งตาม ป.วิ.พ. มาตรา 229 แต่จำเลยที่ 2 ยื่นอุทธรณ์คำสั่งเมื่อพ้นกำหนด 1 เดือนไปแล้ว ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยที่ 2 ต่อมาจำเลยที่ 2 ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งว่าจำเลยที่ 2 ยื่นอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยเกิน 1 เดือน ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 229 ให้ยกคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของจำเลยที่ 2 ย่อมมีผลเท่ากับไม่รับอุทธรณ์คำสั่งของจำเลย ยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น คำสั่งศาลอุทธรณ์นี้เป็นที่สุดตาม ป.วิ.พ. มาตรา 236 วรรคหนึ่ง จำเลยที่ 2 จึงไม่มีสิทธิฎีกา

รวมการที่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี หากเป็นการอุทธรณ์คำสั่งตาม มาตรา ๒๓๔ คำสั่งศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๖๕๙/๒๕๕๒ จำเลยยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้จำเลยเลื่อนคดี ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า จำเลยไม่นำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งต้องใช้แก่โจทก์ตามคำพิพากษามาวางภายในกำหนด จึงไม่รับ

อุทธรณ์จำเลย จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่ง ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณาแล้วมีคำสั่งว่า จำเลยอุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์กลับคำสั่งศาลชั้นต้นและให้สืบพยานใหม่เท่ากับขอให้ยกคำพิพากษาศาลชั้นต้น จำเลยจึงต้องนำเงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตามคำพิพากษามาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 229 เมื่อจำเลยไม่นำเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวมาวางพร้อมอุทธรณ์ จึงเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบ ให้ยกคำร้อง เท่ากับศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยื่นตามคำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย คำสั่งศาลอุทธรณ์จึงเป็นที่สุดตาม ป.วิ.พ. มาตรา 236 วรรคหนึ่ง จำเลยไม่มีสิทธิฎีกาต่อไป

กรณีเป็นที่สุดตามมาตรา ๒๓๖ รวมถึงการที่ศาลชั้นต้นเพิกถอนคำสั่งที่รับอุทธรณ์และสั่งว่าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา เมื่อมีการอุทธรณ์ หากศาลอุทธรณ์พิพากษายินยอมเป็นที่สุดเช่นกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๔๗/๒๕๔๐ คำสั่งศาลชั้นต้นที่เพิกถอนคำสั่งรับอุทธรณ์และมีคำสั่งรับอุทธรณ์ และมีคำสั่งว่าคำสั่งให้พิจารณาคดีใหม่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาโจทก์ยังอุทธรณ์ไม่ได้ซึ่งมีความหมายว่าเป็นการไม่รับอุทธรณ์ของโจทก์นั่นเองการที่โจทก์อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นการอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 234 ดังนั้นเมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยื่นตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้นนั้นแล้วคำสั่งนี้ย่อมเป็นที่สุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 236 วรรคแรก

แต่ตามป.วิ.พ. มาตรา 236 ศาลชั้นต้นไม่มีหน้าที่ตรวจ และไม่มีอำนาจให้สั่งแก้ไขและรับหรือไม่รับเหมือนอย่างชั้นรับหรือไม่รับอุทธรณ์ตามความในมาตรา 232

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๕๘๔/๒๕๕๓ จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลอุทธรณ์ภาค 3 ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 236 ไม่มีหน้าที่ตรวจสั่งไม่รับเหมือนอย่างชั้นรับหรือไม่รับอุทธรณ์ตามความในมาตรา 232 การที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์จึงไม่ชอบ อย่างไรก็ตามต่อมาจำเลยอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องขอให้เพิกถอนการพิจารณาที่ผิดระเบียบกรณีศาลชั้นต้นไม่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย และศาลชั้นต้นได้ส่งคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับอุทธรณ์และสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ภาค 3 และศาลอุทธรณ์ภาค 3 วินิจฉัยว่า จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับอุทธรณ์พ้นกำหนด 15 วัน ไม่ชอบด้วยมาตรา 234 จึงไม่รับวินิจฉัย ให้ยกอุทธรณ์ของจำเลย จึงมีผลเป็นการยื่นตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้น คำสั่งของศาลอุทธรณ์ยอมเป็นที่สุดตามมาตรา 236 วรรคหนึ่ง

การอุทธรณ์ในคดีผู้บริโภคนำมาตรา ๒๒๓ ทวิ ป.วิ.พ มาใช้ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๙๙/๒๕๕๓ การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภคต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ซึ่งบัญญัติเรื่องการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นไว้เป็นพิเศษแล้ว บทบัญญัติในเรื่องการอนุญาตให้อุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาโดยได้รับอนุญาตจากศาลชั้นต้นตาม ป.วิ.พ. มาตรา 223 ทวิ จึงไม่สามารถนำมาปรับใช้ในคดีผู้บริโภคได้

๒) การฎีกาในคดีแพ่งและคดีผู้บริโภค (หลักการเดียวกัน)

ข้อพิจารณาในการฎีกาในคดีแพ่งและคดีแพ่งในคดีผู้บริโภคร การฎีกาคดีผู้บริโภครกฎหมายให้นำวิธีพิจารณาความแพ่งและตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ.๒๕๕๘ มาใช้ในคดีผู้บริโภคร หมายถึงการฎีกาในคดีผู้บริโภครและคดีแพ่งสามัญยอมใช้กฎหมายฉบับเดียวกันคือกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง(ฉบับที่ ๒๗) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๘ มาตรา ๒๔๗ ถึง ๒๔๙ และ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ.๒๕๕๘ที่ แก้ไขเพิ่มเติม ******(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๔ เช่นเดียวกัน (ต่างจากการอุทธรณ์) แต่ถ้าตามวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครกำหนดไว้เป็นการเฉพาะเรื่องใดแล้วจะนำวิ.พ เรื่องการฎีกามาใช้ไม่ได้ เช่น จะนำการอุทธรณ์โดยตรงต่อศาลฎีกา ตามวิ.พ.มาตรา ๒๒๓ ทวิมาใช้ในคดีผู้บริโภครไม่ได้ (ฎีกา ๑๒๙๙/๒๕๕๓,๔๐๘/๒๕๕๓)

ซึ่งการฎีกาในคดีแพ่ง การพิจารณาว่าจะนำบทบัญญัติเรื่องขออนุญาตฎีกาที่แก้ไขใหม่(ฉบับ ๒๓) ที่มีผลบังคับวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ หรือใช้กฎหมายเก่า ต้องดูขณะฟ้องคดี (ฎีกา ๕๔๗๐/๒๕๖๔) แต่ถ้าเป็นชั้นบังคับคดีก็ใช้ระบบอนุญาตให้ฎีกาเช่นเดียวกัน แต่ให้ดูขณะยื่นคำร้อง (ฎีกา ๕๑๕๘/๒๕๖๓) โดยมีข้อพิจารณาเหมือนกัน ดังนี้

ก. การฎีกา ผู้ฎีกาต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีการ่วมคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้น โดยต้องยื่นแยกเป็นสองส่วนระหว่างคำร้องและคำฟ้อง และคำว่าพร้อมอาจไม่พร้อมกันจริง ๆ เช่นหากมีการขอแก้ไขคำร้องหรือคำฟ้องภายในกำหนดของกฎหมายโดยศาลอนุญาต การยื่นคำร้องและคำฟ้องที่แก้ไขมาภายหลังตามที่ศาลมีคำสั่งขยายให้ ก็ยังถือเป็นการยื่นพร้อมกันได้ แต่ต้องไม่ใช่กรณีที่ผู้ฎีกาขอไม่วางค่าขึ้นศาลหรือค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนในชั้นขออนุญาตฎีกาซึ่งไม่อาจทำได้ เพราะการฎีกาผู้ฎีกาต้องนำค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนตามคำสั่งของศาลมาวางศาลพร้อมฎีกา ข้อ ๗ และ ข้อ ๘ โดยเฉพาะการทำคำฟ้องฎีกาและค่าขึ้นศาลแนบพร้อมคำร้องขออนุญาตฎีกาเป็นการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๒๔๗ และตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่งฯ ข้อ ๗ และ๘ เพื่อให้ศาลฎีกาพิจารณาผลของคดีในที่สุดเท่านั้น แต่ในชั้นนี้พึงเข้าใจว่าเป็นเพียงการขออนุญาตฎีกา และยังไม่มีคำฟ้องฎีกา ดังนั้น แม้ศาลชั้นต้นส่งคำฟ้องฎีกาให้อีกฝ่ายแก้ และมีค่าแก้มาแล้วในชั้นขออนุญาตฎีกา หากต่อมาศาลฎีกาอนุญาตให้ฎีกาต้องส่งสำเนาคำฟ้องฎีกาให้อีกฝ่ายแก้อีกครั้ง เพราะศาลฎีกาอาจอนุญาตฎีกามาบางข้อ ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

ข. คำร้องขออนุญาตฎีกาต้องแสดงถึงปัญหาที่ประสงค์จะขออนุญาตพอสมควร (ได้มีข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่งแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒)พ.ศ ๒๕๖๔ ข้อ ๖ (๑) ..มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔) ทำนองให้คำร้องขออนุญาตเพียงระบุถึงปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ประสงค์จะฎีกาก็พอแล้ว เป็นการแก้ไขเพื่อให้ศาลฎีกาพิจารณาเนื้อหาของคดีมากกว่าไม่รับคำร้องเพราะคำร้องไม่ชัดเจน(ซึ่งเดิมต้องระบุให้ชัดเจนในคำร้อง) คือคำร้องต้องแสดงถึงปัญหาข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมาย และแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่จะฎีกาเป็นปัญหาสำคัญ ที่ควรได้รับอนุญาตฎีกาตามเหตุมาตรา ๒๔๙ อย่างไรก็ตามคดีคำร้องไม่ควรคัดลอกตามฎีกามาใส่ในคำร้อง ซึ่งหากศาลชั้นต้นซึ่งมีอำนาจตรวจสอบคำร้องตามมาตรา ๑๘ เห็นว่าคำร้องไม่ชอบ ไม่ถูกต้อง เช่นไม่วางเงินค่าฤชาธรรมเนียมและค่าขึ้นศาลพร้อมคำร้องขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกา ศาล

ชั้นมีอำนาจสั่งให้แก้ไขคำร้องตามเงื่อนไขได้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่งฯ ข้อ ๖ และ ๘

ค. ผู้ฎีกาต้องยื่นคำร้องและนำค่าฤชาธรรมเนียมที่ศาลล่างมีคำสั่งให้ใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายมาวางศาลพร้อมฎีกา ที่ต้องนำเงินมาวางต่อศาลพร้อมอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๙ ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา (ฎีกา ๗๓๐๖๘/๒๕๖๖) ซึ่งเงินค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนนี้ ถ้าเป็นคดีผู้บริโภค ถ้ามีการฎีกาผู้ฎีกาไม่ว่าเป็นผู้บริโภคหรือไม่ มีหน้าที่ต้องนำมาวางศาลด้วยไม่ได้รับยกเว้นและเป็นหน้าที่ ที่ศาลไม่ต้องสั่งให้แก้ไข (ฎีกา ๕๗๗๖/๒๕๔๔, ๓/๒๕๔๘ ฯลฯ) แต่ค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนหากเป็นลูกหนี้ร่วมที่มูลความแห่งคดีแบ่งแยกจากกันไม่ได้ ถ้าคู่ความร่วมคนหนึ่งวางถือว่าคู่ความร่วมอีกคนวางแล้ว เพราะถือว่าเงินค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว เป็นเพียงเงินที่วางไว้เพื่อเป็นประกันว่าหากในที่สุดศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ผู้อุทธรณ์ต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนคู่ความที่ชนะคดีแล้ว ผู้ชนะคดีจะมีสิทธิได้รับค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้ออกใช้ก่อนจากเงินที่ผู้อุทธรณ์วางไว้หาใช่เป็นการวางเพื่อชำระหนี้แก่คู่ความฝ่ายชนะคดีในศาลชั้นต้นไม่ จึงต้องถือว่าเงินดังกล่าวยังเป็นของผู้อุทธรณ์ (ฎีกา ๗๓๐๖๘/๒๕๖๖) และการชำระค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทน หากเป็นหนี้ร่วมและเป็นกรณีผู้ค้ำประกันที่ค้ำประกันบางสัญญา ความรับผิดชอบค่าธรรมเนียมใช้แทนของผู้ค้ำประกันก็ต้องนำมาวางเฉพาะสัญญาที่ตนรับผิดชอบนั้น (ฎีกา ๓๔๘๗/๒๕๖๘)

ต่างจากค่าขึ้นศาลที่ต้องดูจำนวนค่าขึ้นศาลที่แท้จริงในชั้นอุทธรณ์ กรณีค่าขึ้นศาลที่ต้องคำนวณตามกฎหมาย ศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ไขก่อนได้ ตามปวิพ.มาตรา ๑๘ (คร.๑๕๐๐/๒๕๔๖ฯ) และกรณีค่าขึ้นศาล ถ้าคู่ความร่วมคนหนึ่งนำมาวางและชำระแล้ว ศาลจะเรียกเอาค่าขึ้นศาลจากคู่ความร่วมคนอื่นที่ยังไม่ชำระไม่ได้ ไม่ว่าจะ เป็นมูลความแห่งคดีแบ่งแยกจากกันได้หรือไม่ เพราะต้องพิจารณาจำนวนค่าขึ้นศาลที่แท้จริงในชั้นอุทธรณ์ฎีกาเท่านั้น (ฎีกา ๖๙๔๔/๒๕๖๑)

แต่ในคดีผู้บริโภค ค่าขึ้นศาลชั้นฎีกาผู้บริโภคไม่ต้องนำมาวางเพราะได้รับยกเว้นตามวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา ๑๘ และกรณีนี้หากผู้ฎีกาไม่มีค่าธรรมเนียมศาลเพราะยากจน สามารถขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาหรือขอยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นฎีกาได้(ฎีกา ๘๖๓๖/๒๕๕๘) โดยต้องยื่นคำร้องว่าไม่มีเงินค่าธรรมเนียมชั้นฎีกาต่อศาลชั้นต้น เพื่อให้ศาลชั้นต้นพิจารณาเบื้องต้นก่อนส่งศาลฎีกาสั่งว่าจะยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลชั้นฎีกาให้หรือไม่ตามบทบัญญัติว่าด้วยการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลมาตรา ๑๔๙ ถึง ๑๖๐ หากผู้ฎีกาไม่ปฏิบัติตามหรือไม่วางเงินค่าธรรมเนียมศาล ศาลชั้นต้นก็มีหน้าที่ส่งคำร้องดังกล่าวพร้อมสำนวนความให้ศาลฎีกาสั่ง โดยไม่ต้องขออนุญาตฎีกา ตามข้อ ๗

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๖๓๖/๒๕๕๘ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล เนื่องจากจำเลยที่ 2 เป็นคนยากจนไม่มีเงินชำระว่า อนุญาตให้จำเลยที่ 2 อุทธรณ์โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ซึ่งมีความหมายว่าศาลชั้นต้นได้อนุญาตให้จำเลยที่ 2 ฟ้องอุทธรณ์ได้โดยไม่ต้องวางค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาซึ่งรวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.พ. มาตรา 157 ด้วย สำหรับ

เงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ คือ เงินค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องใช้แทนโจทก์ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นซึ่งจะต้องนำมาวางศาลพร้อมอุทธรณ์ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.พ. มาตรา 229 จึงถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ได้รับความอนุญาติจากศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์โดยไม่ต้องวางเงินความรับผิดในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุดตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 มาตรา 18

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓๒๒/๒๕๖๓ เงินค่าธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ที่จำเลยที่ 3 และที่ 4 ต้องวางต่อศาลพร้อมอุทธรณ์นั้นเป็นการปฏิบัติตาม ป.วิ.พ มาตรา 229 แต่เนื่องจากศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์และมูลค่าความแห่งคดีนี้เป็นการชำระหนี้อันแบ่งแยกมิได้ เมื่อจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นจำเลยร่วมคนหนึ่งได้นำเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่โจทก์มาวางศาลครบถ้วนแล้ว จึงมีผลถึงจำเลยที่ 3 และที่ 4 ซึ่งเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยที่ 2 ด้วย ดังนั้น จำเลยที่ 3 และที่ 4 ไม่จำเป็นต้องวางเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่โจทก์ในการใช้สิทธิยื่นอุทธรณ์อีก

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๖๘/๒๕๖๖ เงินค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนโจทก์ที่จำเลยที่ 1 ต้องวางต่อศาลพร้อมอุทธรณ์นั้นเป็นการปฏิบัติตาม ป.วิ.พ. มาตรา 229 ประกอบ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคฯ มาตรา 7 แต่เนื่องจากศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยทั้งสองร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์และมูลค่าความแห่งคดีนี้เป็นการชำระหนี้อันแบ่งแยกมิได้ เมื่อจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นจำเลยร่วมคนหนึ่งได้นำเงินค่าฤชาธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่โจทก์มาวางศาลครบถ้วนแล้ว จึงมีผลถึงจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นจำเลยร่วมกับจำเลยที่ 2 ด้วย จำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องวางเงินค่าฤชาธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่โจทก์ในการยื่นอุทธรณ์อีกเพื่อไม่ให้เป็นภาระซ้ำซ้อนเท่านั้น หากใช่เป็นการที่จำเลยที่ 2 วางเงินแทนจำเลยที่ 1 ไม่ และเงินค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวเป็นเพียงเงินที่วางไว้เพื่อเป็นประกันว่า หากในที่สุดศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ผู้อุทธรณ์ต้องรับผิดชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนคู่ความที่ชนะคดีแล้ว ผู้ชนะคดีจะมีสิทธิได้รับค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้ออกใช้ก่อนจากเงินที่ผู้อุทธรณ์วางไว้ หากใช่เป็นการวางเพื่อชำระหนี้แก่คู่ความฝ่ายชนะคดีในศาลชั้นต้นไม่ จึงต้องถือว่าเงินดังกล่าวยังเป็นของผู้อุทธรณ์ เมื่อปรากฏว่าศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้จำเลยที่ 2 ชนะคดี และให้จำเลยที่ 1 ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 5,000 บาท ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 และค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ จำเลยที่ 2 ก็ชอบที่จะร้องขอให้คืนเงินที่วางนั้นได้

ง. กรณีถ้าผู้ฎีกา ไม่เสียเงินค่าธรรมเนียมศาลหรือไม่แก้ไขคำร้องขออนุญาตภายในกำหนดที่ศาลชั้นต้นสั่งดังกล่าว ศาลชั้นต้นต้องส่งคำร้องและสำนวนความไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาสั่ง ซึ่งการส่งกรณีนี้ ศาลชั้นต้นสามารถส่งคำร้องที่ไม่ชอบนั้นต่อศาลฎีกาได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีคำร้องขออนุญาตอีก และกรณีนี้ถือว่าศาลฎีกายังไม่ได้สั่งในเนื้อหาคดี จึงสามารถสั่งคืนค่าขึ้นศาลได้ ทั้งหมดหรือบางส่วน ข้อ ๗ และข้อ ๘ วรรคสอง

จ. การขออนุญาตฎีกา ผู้ฎีกาสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาได้ ทั้งขยายการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา และขอขยายการยื่นคำฟ้องฎีกา ซึ่งอำนาจการสั่งคำร้องขอขยายนี้หากจะอนุญาตเป็นอำนาจของศาลชั้นต้นที่จะสั่งได้ แต่ถ้าไม่อนุญาต ศาลชั้นต้นต้องส่งศาลฎีกาเพื่อพิจารณาอนุญาตหรือไม่เท่านั้น ข้อ ๙

ข้อสังเกต ในคดีผู้บริโภครอการอนุญาตขยายระยะเวลากรณีนี้ ศาลมีอำนาจมากกว่าคดีแพ่งทั่วไป ตามวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครวมมาตรา ๑๕ ที่ในคดีผู้บริโภครอการอนุญาตขยายระยะเวลาใด ๆ ได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม โดยมีต้องพิจารณาถึงเหตุสุดวิสัยเช่นคดีแพ่งทั่วไปในมาตรา ๒๓ และข้อ ๙

ฉ. คำร้องขออนุญาตฎีกาและคำฟ้องฎีกาเป็นเรื่องระหว่างผู้ฎีกากับศาล โดยเมื่อมีการยื่นคำร้องขออนุญาตและฎีกาแล้ว และศาลชั้นต้นตรวจคำร้องและคำฟ้องแล้ว ศาลชั้นต้นชอบที่จะส่งคำร้อง คำฟ้องฎีกา และสำนวนความให้ศาลฎีกาได้ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้อีกฝ่ายคัดค้านก่อนเพราะการอนุญาตฎีกา ศาลฎีกาจำเป็นต้องพิจารณาถึงเหตุที่อาจให้มีการฎีกาได้ตามกฎหมายซึ่งเป็นอำนาจเฉพาะของศาลฎีกา ทั้งตามกฎหมายและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่งกำหนดให้พิจารณาโดยเร็วภายใต้หลักที่ว่าคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในคดีแพ่งและคดีแพ่งในคดีผู้บริโภคย่อมเป็นที่สุด แต่อย่างไรก็ดีศาลชั้นต้นต้องส่งสำเนา คำร้อง คำฟ้องทั้งหมดดังกล่าวให้อีกฝ่ายรับทราบก่อนด้วยตาม ข้อ ๑๐

ข้อสังเกตว่า กรณีนี้เมื่อศาลส่งสำเนาคำร้องขออนุญาตฎีกาให้จำเลยแล้ว และจำเลยทราบวันนัดฟังคำสั่งศาลฎีกาแล้ว ถือว่าเป็นสิทธิของจำเลยที่จะแก้ฎีกาหรือไม่ การที่ศาลชั้นต้นสั่งให้จำเลยยื่นคำแก้ฎีกา แต่จำเลยไม่ยื่น ไม่ถือว่าทิ้งฎีกา (ฎีกา ๔๐๐๙/๒๕๖๗)

คำพิพากษาฎีกา ๔๐๐๙/๒๕๖๗ ขณะโจทก์ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา ศาลชั้นต้นส่งสำเนาคำร้องและคำฟ้องฎีกาให้จำเลยแล้ว ทั้งจำเลยทราบวันนัดฟังคำสั่งศาลฎีกาโดยชอบ หากจำเลยประสงค์จะยื่นคำแก้ฎีกาต่อศาลชั้นต้น จำเลยต้องยื่นคำแก้ฎีกาภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันฟังคำสั่งศาลฎีกา ตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๕๘ ข้อ ๑๔ วรรคสอง ไม่มีเหตุที่ศาลชั้นต้นต้องมีคำสั่งให้โจทก์นำส่งสำเนาคำฟ้องฎีกาให้จำเลยแก้ฎีกาซ้ำอีก คำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นการสั่งที่ผิดพลาด การที่โจทก์ไม่ได้นำส่งสำเนาคำฟ้องฎีกาให้จำเลยภายในระยะเวลาดังกล่าว ถือไม่ได้ว่าโจทก์จงใจเพิกเฉยไม่ดำเนินคดีในการนำส่งสำเนาคำฟ้องฎีกาให้จำเลยตามคำสั่งศาลชั้นต้น โจทก์มิได้ทิ้งฟ้องฎีกา และเมื่อครบกำหนดระยะเวลาแก้ฎีกาแล้ว จำเลยไม่ยื่นคำแก้ฎีกา ถือว่าจำเลยไม่ติดใจยื่นคำแก้ฎีกา

ข. การทุเลาการบังคับในชั้นขออนุญาตฎีกามีได้ โดยผู้ฎีกาอาจยื่นมาพร้อมคำร้องขออนุญาตและฎีกา แต่โดยหลักแล้วศาลชั้นต้นและฎีกาจะมีคำสั่งอย่างไรในคำร้องขอทุเลาไม่ได้ ทั้งนี้เพราะเป็นชั้นขออนุญาตฎีกาเท่านั้น ศาลฎีกายังไม่ได้อนุญาตให้ฎีกาและยังไม่มีฎีกา(แต่บางกรณีศาลฎีกา อาจสั่งลงมาพร้อมคำสั่งอนุญาตก็ได้ เพื่อลดขั้นตอนได้)

อย่างไรก็ดี ศาลฎีกาอาจมีคำสั่งเรื่องการทุเลาการบังคับพร้อมคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฎีกาไปในคราวเดียวกันย่อมทำได้

การฎีกาต้องเป็นไปตามลำดับชั้นศาล มิเช่นนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกาไม่รับฎีกา

คำสั่งคำร้องที่ ท. ๙๕/๒๕๖๘ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของโจทก์ โจทก์ไม่ได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์เพื่อให้ศาลอุทธรณ์พิจารณามีคำสั่งเกี่ยวกับอุทธรณ์ของโจทก์เสียก่อน

ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๓๔ คดียังไม่มีความพิพาทหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ โจทก์จึงไม่อาจใช้สิทธิยื่นคำร้องขอ อนุญาตฎีกาและฎีกาตาม ป.วิ.พ. ภาค ๓ ลักษณะ ๒ ฎีกา คำร้องขออนุญาตฎีกาและฎีกาของโจทก์จึงไม่ชอบตาม บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว ในชั้นนี้ศาลฎีกาไม่อาจรับพิจารณาวินิจฉัยคำร้องขออนุญาตฎีกาและฎีกาของโจทก์ได้ ให้ยกคำร้องและไม่รับฎีกาของโจทก์

ข้อสังเกต หลักการอุทธรณ์ การฎีกา ย่อมอยู่ภายใต้ที่ว่า คำพิพากษาจะเป็นที่สุดก็เฉพาะที่ชอบ ด้วยกฎหมายเท่านั้น ดังนั้น ถ้าศาลฎีกาเห็นว่าศาลอุทธรณ์กำหนดกระบวนการพิจารณาไม่ชอบด้วยกฎหมาย กรณีศาลฎีกาก็วินิจฉัยเองได้แม้ไม่มีการขออนุญาตฎีกา

เช่น กรณีศาลอุทธรณ์วินิจฉัยไม่ครบตามประเด็นข้อพิพาทที่อุทธรณ์ ถือว่าไม่ชอบตามปวิพ มาตรา ๑๔๑(๕) แม้ศาลฎีกาไม่อนุญาตให้ฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แล้วให้ศาลอุทธรณ์ พิพากษาพิพากษาใหม่ตามรูปคดีได้ (ฎีกาที่ ๔๒๐๘/๒๕๖๓) และในทางกลับกัน แม้ศาลฎีกาอนุญาตให้ฎีกาแล้ว แต่หากศาลฎีกาฟังว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น เป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันในศาลล่างตามปวิพ มาตรา ๒๒๕ ประกอบ ๒๕๒ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยได้ (ฎีกาที่ ๓๖๐/๒๕๖๓)

อนึ่ง ถ้าเป็นหนี้ที่ไม่อาจแบ่งแยกได้ แม้โจทก์จะฎีกาและขออนุญาตให้ฎีกาเฉพาะจำเลยบางคนหรือ มีเพียงจำเลยบางคนฎีกา ถ้าปรากฏต่อศาลฎีกาว่าหนี้ตามที่โจทก์ฎีกาแบ่งแยกจากกันมิได้และเป็นคุณแก่ จำเลยที่มีได้ฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจพิพากษาให้มีผลถึงจำเลยที่ไม่มีการขออนุญาตฎีกาและจำเลยที่ไม่ได้ฎีกาได้ ตามปวิพ มาตรา ๒๔๕ (๑) ประกอบมาตรา ๒๕๒ (ฎีกา ๑๘๗๕/๒๕๖๗ , ๒๓๑๓/๒๕๖๗ , ๒๗๐๑/๒๕๖๗ , ๓๕๒๕/๒๕๖๗) เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๘๗๕/๒๕๖๕ โจทก์ทำสัญญาตั้งจำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนจดหน่วยพร้อมแจ้งค่า ไฟฟ้าให้แก่โจทก์ แต่พนักงานของจำเลยที่ 1 ไม่ไปจดหน่วยมิเตอร์ไฟฟ้า โจทก์ตรวจสอบพบว่ามีมิเตอร์ไฟฟ้าของ ผู้ใช้ไฟฟ้าถูกตัดแปลงทำให้มิเตอร์ไฟฟ้าหมุนช้าลงและแสดงหน่วยการใช้ไฟฟ้าคลาดเคลื่อน ซึ่งเกิดการกระทำ ละเมิดของผู้ใช้ไฟฟ้า ค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องให้จำเลยที่ 1 รับผิดชอบค่าใช้จ่ายไฟฟ้าปรับปรุงอันเกิดจากการที่มีมิเตอร์ ไฟฟ้าของผู้ใช้ไฟฟ้าหมุนช้าลงและแสดงหน่วยการใช้ไฟฟ้าคลาดเคลื่อน จึงมีค่าใช้จ่ายสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย เช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ของจำเลยที่ 1 ตามสัญญาตั้งตัวแทนจดหน่วยพร้อมแจ้งค่าไฟฟ้า ทั้ง ไม่อาจถือได้ว่าเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ซึ่งจำเลยที่ 1 ได้คาดเห็นหรือควรจะคาดเห็น พฤติกรรมเช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้วตาม ป.พ.พ. มาตรา 222 ย่อมไม่มีค่าเสียหายซึ่งจำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ จำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้าประกันจะต้องชำระหนี้เป็นอย่างเดียวกับจำเลยที่ 1 ถือเป็นการชำระหนี้อันไม่อาจแบ่งแยกได้ ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาให้มีผลไปถึงจำเลยที่ 2 ซึ่งมีได้ขออนุญาตฎีกาได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 245 (1) ประกอบ มาตรา 252 ฯลฯ

๓.) การอุทธรณ์ ฎีกาในคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา

ปัญหาที่พบคือการฎีกาคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาไม่ว่าคดีแพ่งนั้นจะเป็นคดีแพ่งทั่วไปหรือเป็นคดีแพ่งผู้บริโภค ต้องขออนุญาตฎีกาด้วยหรือไม่.

กล่าวคือ ในการอุทธรณ์ ฎีกา คดีอาญาที่มีการเรียกค่าเสียหายมาด้วย ซึ่งเดิมก่อนมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง(ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ.๒๕๕๘ นั้น การอุทธรณ์ ฎีกาในคดีอาญาที่มีการเรียกค่าเสียหายส่วนแพ่งมาด้วยย่อมพิจารณาไปตามหลักในแต่ละส่วนที่ไม่ต่างกัน กระทั่งมีการแก้ไขให้คำพิพากษาในคดีแพ่งว่าให้คดีเป็นที่สุดชั้นศาลอุทธรณ์ที่หากคู่ความประสงค์จะฎีกาต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมฎีกาต่อศาลฎีกาในทุกคดี ส่งผลให้มีข้อพิจารณาว่าถ้าผู้เสียหายมีการฟ้องคดีอาญาและยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 และ44/1 มาด้วย ต่อไปถ้าคู่ความประสงค์จะฎีกาต้องทำคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมฎีกาต่อศาลฎีกาก่อนหรือไม่

ซึ่งปัญหานี้มีหลักพิจารณาว่า ข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาตามคำฟ้อง โจทก์ต้องการให้จำเลยรับโทษในทางอาญาจึงฟ้องเป็นคดีอาญาเป็นหลัก การเรียกค่าเสียหายเป็นเพียงผลของคำพิพากษาในคดีอาญาที่ผู้เสียหายควรได้รับชดเชยเท่านั้น ดังนี้ ในการฎีกาคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา การฎีกาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนคดีแพ่งต้องถือคดีอาญาเป็นหลัก คือไม่ต้องขออนุญาตฎีกา เว้นแต่คดีที่ชั้นศาลฎีกามีแต่เฉพาะคดีส่วนแพ่ง การฎีกาต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของคดีส่วนแพ่ง คือต้องมีการขออนุญาตฎีกา ฎีกา ๔๘๓๙/๒๕๖๒ ๔๒๔๓/๒๕๖๗ฯล (ถ้ามีการร้องขอเรียกค่าสินไหมหลัง พ.ย ๒๕๕๘ ที่มีการแก้ไขระบบฎีกาในคดีแพ่งเป็นระบบอนุญาต)

แต่ถ้าเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาแล้ว แม้คดีในส่วนแพ่งจะมีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แต่เมื่อเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาที่การพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องถือข้อเท็จจริงในคดีอาญา ตาม.ป.วิ.อ มาตรา ๔๖ เมื่อโจทก์อุทธรณ์คดีอาญาได้ โจทก์ย่อมมีอำนาจคดีส่วนแพ่งโดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตอุทธรณ์คดีส่วนแพ่ง (ฎีกา ๑๓๕๑/๒๕๖๗)

หมายถึง ถ้าคดีส่วนอาญาถึงที่สุด หรือไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาในคดีส่วนอาญา และคดีที่ชั้นศาลฎีกาล้างแต่คดีส่วนแพ่ง กรณีนี้ ในการยื่นฎีกาย่อมมีเฉพาะในทางแพ่งที่ในการพิพากษาคดีชั้นฎีกาย่อมไม่มีคดีส่วนอาญา การพิพากษาคดีแพ่งกรณีนี้จึงไม่ต้องด้วยมาตรา ๔๖ แต่ยอมเป็นไปตามมาตรา ๔๐ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ให้การพิจารณาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่กรณีนี้ ผู้ฎีกาต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๗

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๘๙/๒๕๖๒ และ ๔๘๓๙/๒๕๖๒ วินิจฉัยว่า การยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ เป็นการใช้สิทธิยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ มิใช่เป็นคดีที่ผู้เสียหายฟ้องเองโดยตรง จึงต้องถือว่าคำพิพากษาในส่วนที่ผู้เสียหายเรียกค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาในคดีส่วนอาญา ทั้งการพิพากษาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๖ ดังนั้น สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา

เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนในคดีส่วนแพ่งดังกล่าวต้องถือคดีส่วนอาญาเป็นหลัก หากคดีส่วนอาญาขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา คดีส่วนแพ่งก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา แต่หากคดีส่วนอาญาต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาหรือยุติไปแล้วตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ คดีส่วนแพ่งก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๐ คดีนี้คดีส่วนอาญาไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาจึงยุติไปแล้วตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ดังนั้น สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาคดีส่วนแพ่งจึงต้องพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่ง ป.วิ.พ. มาตรา ๒๔๔/๑ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔๗ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด” และมาตรา ๒๔๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การขออนุญาตฎีกา ให้ยื่นคำร้องพร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้น...” เช่นนี้ คำพิพากษาในคดีส่วนแพ่งของศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ย่อมเป็นที่สุด ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๔๔/๑ จำเลยจะฎีกาได้ต่อเมื่อยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาและได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา จึงจะมีสิทธิฎีกาได้ การที่จำเลยยื่นฎีกาโดยไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาด้วยจึงเป็นการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าว ที่ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาจึงไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยต่อเมื่อยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาพร้อมกับคำฟ้องฎีกาและได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา จึงจะมีสิทธิฎีกาได้ การที่จำเลยยื่นฎีกาโดยไม่ได้ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามาด้วยจึงเป็นการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าว ที่ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาจึงไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย./

๔) การขยายระยะเวลาในชั้นอุทธรณ์ ฎีกา และระยะเวลาใดๆในชั้นพิจารณา

คดีแพ่งสามัญ เป็นไปตามปวิพ.มาตรา ๒๓ การขอขยายระยะเวลาตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๓ จะกระทำต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ (ฎีกา ๔๙๑/๒๕๖๒) ส่วนศาลจะอนุญาตให้ขยายระยะเวลาหรือไม่เป็นดุลพินิจที่จะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป การขอขยายระยะเวลาใดๆในการตรวจรับอุทธรณ์ย่อมเป็นอำนาจทั่วไปของศาลชั้นต้นตามปวิพ มาตรา ๑๘ ด้วย(ฎีกา ๕๘๖๑/๒๕๖๒) ที่สามารถพิจารณาสั่งได้ทั้งสิ้นตราบไต่ที่ยังไม่มีการสั่งรับอุทธรณ์ เว้นแต่ศาลชั้นต้นจะไม่อนุญาตให้ขยายต้องส่งศาลอุทธรณ์เพื่อพิจารณาสั่งตามข้อกำหนดว่าด้วยการดำเนินคดีผู้บริโภคฯ ข้อ ๓๐ ต่างจากการขอขยายระยะเวลายื่นฎีกาและวางค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนชั้นฎีกาในคดีแพ่งสามัญและในคดีผู้บริโภคต้องใช้ข้อกำหนดว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่งฯ ข้อ ๙

แต่การขอขยายระยะเวลาใดๆในชั้นพิจารณาตามกฎหมาย ในคดีแพ่งผู้บริโภคย่อมบังคับตามวิ.ผบ. มาตรา ๑๕ ส่วนในคดีแพ่งสามัญเป็นไปตามปวิพ มาตรา ๒๓ ./

* ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค ๑ และอาจารย์ผู้บรรยายวิชาความรู้กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และอดีตเลขานุการแผนกคดีผู้บริโภคในศาลฎีกา (เผยแพร่ทั่วไป ๒๘ ก.พ ๖๙)

** เป็นการแก้ไขข้อ ๖ เพื่อให้ฎีกามีอำนาจตรวจสอบคำฟ้องฎีกาในข้อที่จะฎีกาได้มากขึ้น แม้ผู้ฎีกาเขียนคำร้องขออนุญาตฎีกาไม่ชัดแจ้งก็อนุญาตให้ฎีกาได้ และแก้ไข ข้อ ๑๓ เพื่อขยายอำนาจหรือดุลพินิจของของศาลฎีกาในการจะอนุญาตมากขึ้น หากมีการตัดสินต่างกันศาลล่าง แต่ต้องอยู่ภายใต้มาตรา ๒๔๔ ./

